

Sewe ŋa Pɔli wila torogo

TITE

wi yeri

Sewe wi nawa senre

Tite wila pye Girekiye woo (Gala 2.1-3). Mbele paa pinle na we Fɔ wi tunngo ki piin ja pitunngo Pɔli wi ni, Tite wila pye wo wa. Pɔli wila wi tun tunndo ta na wa Korenti ca konaa lara ta yege ni (2 Koren 2.13; 7.6; 8.16; 2 Timo 4.10). Yege ŋga na waa ki yaan laga ki sewe ŋa wi ni, Pɔli wila Tite wi yaga wa Kireti tara ti ni, jango wi ta wila legiliziye fɔnmbɔɔ pe sari (1.5).

Wa sewe wi ni, Pɔli wi yen naga yuun Tite wi kan ma yo wi yekelewe tege legilizi nungba nungba pyew wi ni. Mbele pe yaa ka pye yekeele, tangalɔmɔ mba pe daga mbaa yaan wa pe yinwege ki ni, Pɔli wi Tite wi nawa to pi wogo na (1.5-9). Pɔli wigi yo Tite wo naa tagafenne pe kan fɔ pe taga nagawa kaselege woo pi ni, konaa pege naga Zhufuye mbele paa jaa mbe legilizi wi jɔɔ pe na fɔ pe nagawa senre ti yen yagbogolo woro.

Wa sewe wi go (2.1-15) ki ni, Pɔli wi yen na yerewe kaan nambala, naa jeele, naa lefɔnmbɔɔ naa sumbonɔ konaa kulolo pe yeri, poro mbele pe yen wa legilizi wi ni we.

Wa sewe wi go (3.1-15) ki ni, Pɔli wi yen na legilizi woolo pe nawa tuun ki na fɔ pe daga mbaa pe yinwege ki piin yeyinŋe na, mbe yee kɔɔnɔmɔ pi yaga.

Wa sewe wi kosaga (3.12-15), Pɔli wi yen na yerewe senre jenri kaan Tite wi yeri konaa sharaga.

Sewe wi yen ma kɔɔnɔ yege ŋga na

Sharaga 1.1-4

Legilizi leleele pe yinwege ki daga mbe pye yege ŋga na 1.5-16

Yerewe mba pi daga mbaa kaan tagafenne pe ni fuun pe yeri 2.1-15

Tagafenne pe tangalɔmɔ cenwe pi ni 3.1-11

Yerewe pungo woo naa duwaw senre 3.12-15

Sharaga nga Pɔli wɪla kan Tite wi yeri

1 ¹Mi Pɔli, mi yɛn Yɛnɛle li tunmbyee naa Zhezu Kirisi wi pitunɔ*.

Yɛnɛle lo lilan tun mbe leele mbele li wɔ pe saga pe taga li na, mbe pe naga kaselege ki ni pege jɛn, ko nga ki yɛn ma yala we tagawa konɔ li ni we, ²janɔ pe jigi tagasaga ta yinwege mbakɔɔ wogo ki na. Yɛnɛle na laa finle, lɔa ki yinwege yɔn fɔlɔ* li kɔn ma keli dunruya dasanga wi yɛge. ³Lili sɛnrɛ ti pye mari naga we na wagati ɲa lɔa kɔn wo ni, mari telege na na mbaa ti yari. Yɛnɛle na li yɛn Shɔfɔ lo ligi konɔ kan na yeri.

⁴Miɲi sɛwɛ ɲa wi pye naa torogi mboro Tite ma kan, mboro ɲa ma yɛn na pinambyɔ jɛnɲɛ, naa wɛ pye nunɲba wa tagawa pi ni we. We To Yɛnɛle lo naa we Shɔfɔ Zhezu Kirisi wi ni, pe yinmɛ naa yeyinɲge kan ma yeri!

Tunɲgo nga Pɔli wɪla telege Tite wi na wa Kireti lɔɔɔ fugo tara ti ni

⁵Mɔɔ yaga wa Kireti lɔɔɔ fugo* tara ti ni, janɲgo kagala ɲgele kɛ koro mbe pye, ma ke pye. Ma legilizi lelele* tegetɛge ca pyew ki ni, paa yɛge ɲga na mɪla ma yeri we. ⁶Legilizi leleɛ wi daga mbe pye jɛrɛgisaga fu. Wi daga mbe pye jele nunɲba fɔ. Wi piile pe daga mbe pye tagafenne, paga ka pye kajagara pyefenne paa

pe mɛpege yinri, nakoma mbe pye yɛnɲgbangala fenne. ⁷Legilizi yɛkelewe* wi yɛn ma cɛn Yɛnɛle kagala koro go na. Ki kala na, ki daga wi pye jɛrɛgisaga fu. Wii daga mbaa wi yɛɛ nari. Wii daga mbe pye maara kɔnfɔ, naa sinwɔɔ, naa lewelewe. Wii daga mbaa tɔnli pee jaa. ⁸Wi daga mbe pye nambanmbala yigifɔ, kajɛnɲge kuu ndanla. Wi daga mbe pye tijinliwe ni, mbe pye sinɲɛ, mbe pye kpoyi* Yɛnɛle li yɛge na, mboo yɛɛ yingiwɛ jɛn. ⁹Wi daga mbe koro mbe mara kaselege nagawa sɛnrɛ ti na, paa yɛge ɲga na pɔa wi naga ti ni we. Kiga pye ma, pa wi mbe ya mbaa leele pe yɛrɛgi mbe yala kaselege nagawa sɛnrɛ ti ni, mbaa mbele pe maa kendige woo wi ni pe punɲosara ti nari pe na.

¹⁰Katugu leleɲere wa, ma serege Zhufuye* mbele pɛ taga Kirisi* wi na poro, pe ma yiri ma je na leele pe fanla na pe punɲgu pe go fu sɛnrɛ ti ni. ¹¹Ki daga ma pe yɔnrɔ ti tɔn, katugu pe maa lara woolo pe pinri na pe nari sɛnrɛ nda tii daga to ni, mbe ta mbe penjara ta, nda ti talɔmɔ pii yala. ¹²Kireti fenne woo wa, wo jate wi yɛn pe Yɛnɛle yɔn sɛnrɛ yofenne* wo wa. Wɪla ki yo ma yo fɔ: «Kireti fenne pe yɛn yagbogolo yofenne sanga pyew. Pe yɛn paa wɔnɲgala tipeele yɛn, ma pye tiyanmbala, mbele paa la kala la jate ndɛɛ mbaa nii.» ¹³Ki sɛnrɛ nda ti yɛn kaselege. Ki kala na, ma para pe na ɲgbanga, janɲgo pe tagawa pi sin. ¹⁴Paga kaa

Zhufuye mungooro senre ti nuru, naa ngasegele ngele leele pe tɛge ke ni, poro mbele pe je kaselege konɔ li na we. ¹⁵Mbele fuun pe yen kpoyi, yaraga ki ni fuun ki yen kpoyi pe kan. Eɛn fɔ, mbele fuun pe woro kpoyi, pe si woro tagafenne, yaraga ko ka na pye kpoyi pe yege na, katugu pe tijinliwe naa pe nawa pi yen fyɔngɔ* ni. ¹⁶Pe ma yo poro Yenɛle li jen, ma si yala, pe kapyere to maga naga ma yo pɛ je li na. Pe yen tipeele, ma panraga ma je. Pe se ya mbe kajeɛge nunɔba ko pye.

Kaselege nagawa senre

2¹Mboro wo na, ta leele pe nari maa yala kaselege nagawa senre ti ni. ²Maga yo nambala lelele pe kan, fɔ paa piin cɛcɛcɛ, pe pe yeɛ yingiwe jen, pe pye tijinliwe ni, pe ndige kan wa tagawa pi ni, pe pye ndanlawa ni, paa kala kunni pe yeɛ ni. ³Maga yo jeele lelele pe kan fun, fɔ pe tangalɔmɔ pi daga mbe sin. Paga ka pye leele mɛge jɔɔfenne, nakoma sinwɔɔɔ. Pe daga mbaa yerewe senjende kaan, ⁴mbege naga jasumbonɔ pe na fɔ pe penɛ naa pe piile pe daga mbe pe ndanla. ⁵Pe pye tijinliwe ni, pe tangalɔmɔ pi pye kpoyi*. Paa pe yuro tunndo ti piin tiyɔngɔ. Pe pye nandanwa ni, paa pe penɛ pe senre ti nuru, jango lere ka ka senpere yo Yenɛle li senre ti na.

⁶Lefɔnmbɔɔ fun, ma pe yeri fɔ pe pye tijinliwe ni kala li ni fuun ni. ⁷Mboro jate, ma daga mbaa

kapyere jende pyege ki nari. Ma pye sɔbɛfɔ naa yetogowo ni wa ma Yenɛle senre nagawa pi ni. ⁸Maa sensinnde yuun, nda pe se ya mbaa kendige woo ti ni, jango fere mbɔɔn mbenfenne pe ta, paga ka ya mbe kapege ka ta mbaa yuun we na.

⁹Ki daga kulolo paa pe tafenne pe senre ti nuru, pe kapyere ti pe ndanla kala li ni fuun ni. Pee daga mbaa kendige woo pe ni. ¹⁰Paga ka pe tafenne pe yaraga ka kpe yu. Eɛn fɔ, pe daga mbaa pe yeɛ nari suyi fɔ pe yen jembɛle ma pye tagawa ni, jango leele paa we Shɔfɔ Yenɛle li nagawa senre ti gbogo kala li ni fuun ni.

¹¹Katugu Yenɛle lili yinme pi pye maa naga, jango leele pe ni fuun pe shɔwɔ pi ta. ¹²Ki yinme pi yen naga nari we na fɔ we daga mbe je we tangalɔmɔ pee po naa we dunruya jogo yaara ti na, mbaa we yinwege ki piin ki nala pilige naga ki ni tijinliwe ni, mbe pye lesinmbele, mbaa fyɛ Yenɛle li yege. ¹³Nayinme pilige naga we jigi wi yen ki na, pa we daga mbaa ki singi ma. Ko pilige koyi we Yenɛle nɔgbɔɔ naa we Shɔfɔ Zhezu Kirisi pe gbɔɔwɔ pi yaa ka pi yeɛ naga. ¹⁴Zhezu Kirisi wɔu yeɛ kan ma ku we kala na, mbe ta mbe we go shɔ kapege ki ni fuun ki ni, mbe we pye kpoyi we pye wo nunɔba woolo. We bala waa kapyere jende piin.

¹⁵Pa ma daga mbaa leele pe nari yeɛn, mbaa pe yerɛgi, mbaa gbanla pe na fanɔga ki ni fuun ni. Maga ka lere kpe yaga wɔɔn tifaga.

**Pa tagafɔ wi daga
mbaa tanri yeen**

3¹Ma tagafenne pe nawa to ki ni fɔ pe daga mbaa gboforonema wo naa fanŋga fenne pe gbogo, mbaa pe senre ti nuru, mbe pe yee gbegele mbaa kajeŋge ki cenle pyew ki piin. ²Paga ka senpere yo lere kpe na, paga si ka pye malingɔɔnɔ, pe pye kotoyinŋge ni, naa nandanwa coli lere pyew wi ni. ³Katugu faa, woro fun, waa pye tijinliwe fu fenne, naa yenngbangala fenne, ma puŋgo. Waa pye paa kulolo yen we jogo kagala koro naa we yarindaanra cenle pyew ti kala na. Waa pye na we yinwege ki piin wa nambewe po naa nanngbɔgɔwɔ pi ni. Waa pele panra, a pè we panra. ⁴Ɛen fɔ, naa we Shɔfɔ Yenŋele làa kaa li kagbaraga naa li ndanlawa pi pye maa naga leele pe na, ⁵a li si we shɔ. We kasiŋgele ŋgele wè pye koro ma ke ti li ko pye ma. Ɛen fɔ, li we yinriwe ta win. Li we nawa pi jogo we na ma we se fɔnmbɔɔ. A wè si yinwefɔnŋgɔ ta Yinnekpoyi li fanŋga na; ⁶katugu Yenŋele lili Yinnekpoyi li tirige we na legere, we Shɔfɔ Zhezu Kirisi wo fanŋga na, ⁷janŋo li yinme pi fanŋga na, we pye lesinmbele li yege na, konaa yinwege mbakɔgɔ ŋga we jigi wi yen ki na, wege ta. ⁸Ki senre ti yen kaselege.

Mila jaa mari yo mari ŋgban, janŋo mbele pè taga Yenŋele li na,

pe bala paa kapyere jende piin. Ko ki yen ma yɔn, ma pye tɔnli ni leele pe kan. ⁹Ɛen fɔ, mɔɔ yee yingiwe jen kendige go fu wogo ki ni, naa setirige senre, naa maara to naa kendige ŋga ki maa woo ŋgasele senre na ki ni; katugu ki yen kayɔngɔ fu, tɔnli woro ki ni. ¹⁰Lere ŋa wi maa tagafenne pe kɔɔn pe yee na, maa yeri yerisaga nunŋba, ma nuru maa yeri ki shyen wogo na, na wi sigi yaga, maa laga ma yee na. ¹¹Kona, mɔga jen ma yo ki lere cenle wì kozinne li wa, a wi kapyere fun tila ki nari fɔ wì puŋgo.

**Yerewe senre puŋgo woro
nda Pɔli wila kan Tite wi yeri**

¹²Na mi ka Aritemasi, nakoma Tishiki torogo wa ma yeri, pa ma bala ma pan na kɔrɔgɔ laga Nikopolisi ca, katugu m̀ yere ki yerewe mbe were sanga wi pye laga. ¹³Bala ma lasiri sewe jenfɔ* Zenasi wo naa Apolɔsi pe saga pe ca karaga ki na, janŋo yaraga ka ka la pe yeri. ¹⁴Ki daga we sefenne pe kapyere jende pyege ki fɔrɔgɔ paa ki piin, janŋo mbaa leele pe kala yɔngɔ, paga ka pye paa leele mbele tɔnli woro pe ni poro pele yen.

¹⁵Mbele fuun pe yen laga na ni, pɔɔn shari. Mbele pè pye we wenne wa tagawa pi ni, ma pe shari wa we kan. Yenŋele li yinme pi pye ye ni fuun ye ni!